

Asia: VN/1984/2019

Lausuntopyyntö työryhmämietinnöstä: Seksuaalirikoslainsäädännön kokonaisuudistus

Vapaaehtoisuuden puutteeseen perustuva sääntely

Mitä mieltä olette ehdotuksesta säätää raiskauksen ja muiden seksuaalirikosten keskeiseksi tunnusmerkistökijäksi vapaaehtoisuuden puute ehdotuksen mukaisesti?

Kannatetaan ehdotusta.

Raiskausrikoksen muuttaminen suostumusperusteiseksi on tärkeä muutos nykytilasta. Nykytilanteessa syyttämättä ja rankaisematta ovat jääneet usein tilanteet, joissa nainen ulospäin näkymättömän pelon tai muun syyn vuoksi ”jäätyy” tai lamaantuu, eikä ilmaise tai näytä millään tavalla tahtoaan. Vastoin omaa tahtoa tapahtunut sukupolilyhteys on aina haitallista ja voi aiheuttaa pitkäkantoisia seurauksia.

Ohi kysymyksen vastataan myös 2 momentin 1) kohdan osalta, että avioerolla tai parisuhteen päättämisellä uhkailun tulisi katsoa uhkauksena pakottavaksi. Avioliitoissa ja parisuhteissa saattaa olla hyvin erilaisia voimasuhteita ja ne voivat olla dynamiikaltaan erilaisia, toisen osapuolen ollessa heikompi ja altavastaja. Niissä voi olla myös isojakin taloudellisia epäsuhtia, jolloin avioero pudottaisi toisen osapuolen tyhjän päälle, tällöin uhkaus olisi hyvinkin varteenotettava ja voi saada toisen alistumaan sukupuolilyhteyteen. Avioero on/voi olla ihmisen elämässä yksi traumaattisimmista tapahtumista ja sillä uhkaaminen voi hyvinkin olla sellainen, joka riittää murtamaan toisen tahdon. Sukupuolilyhteyteen osallistumista ja uhkauksen merkittävyyttä on arvioitava kokonaisuutena myös muut olosuhteet huomioiden. Avioerolla/parisuhteen päättämisellä uhkaamista ei tulisi sulkea pois.

Mitä mieltä olette ehdotetuista säännöksistä, jotka koskevat tilanteita, joissa teon kohteella ei ole mahdollisuutta muodostaa tai ilmaista tahtoaan (rikoslain 20 luvun 1 §:n 2 momentin 2 kohta ja 3 §:n 2 momentin 2 kohta)?

Kannatetaan ehdotusta.

Havaitaan kuitenkin, että ehdotetun rikoslain 20 luvun 1 §:n 1 momentti ja 2 momentti ovat päällekkäisiä.

Nykyisessä laissa mainitaan tiedottomuus, sairaus, vammaisuus, pelkotila ja muu avuton tila. Esityksessä lisättäisiin kohtaan heikentyneellä tajunnantilalla, voimakkaalla päihtymistilalla ja tilanteen äkillisyydellä. Nämä lisäykset ovat kannatettavia. Erityisesti tilanteen äkkinäisyys tulee helpottamaan tilanteita, joissa uhri yllättyy ja lamaantuu, eikä ehdi sanoa tai ilmaista millään tavalla tahtoaan.

Muut aikuisiin kohdistuvat seksuaalirikokset

Mitä mieltä olette ehdotetusta seksuaalisen kajoamisen törkeän tekemuodon säätämisestä?

Emme kannata nimikkeen muuttamista.

Seksuaalinen kajoaminen nimikkeenä epäselvä, eikä onnistu kuvaamaan teon sisältöä. Pakottaminen seksuaaliseen tekoon on selkeämpi ja kuvaa paremmin tekoa ja tekotapaa.

Kajoaminen sanakirjan mukaan tarkoittaa koskemista, käsiksi käymistä. Nimikkeestä saa sen käsityksen, että se pitäisi sisällään vain fyysisellä koskemisella tehdyn teon. Tunnusmerkistöön kuuluu kuitenkin muitakin tekotapoja, kuten mietinnössä on todettukin.

Kannatetaan ehdotusta erillisestä törkeän tekemuodon säätämisestä.

Mitä mieltä olette ehdotetusta seksuaalista hyväksikäyttöä koskevasta säännöksestä?

Kannatetaan ehdotusta.

Pykälän käyttöala on oletettavasti suppea. Lähtökohtaisesti kaikki sukupuoliyhteydet ja seksuaaliset teot, joihin toinen ei osallistu vapaaehtoisesti, tuomitaan jatkossa raiskauksina tai kajoamisina.

Erityisen kannatettava on muutos, että säännös laajennetaan koskemaan myös työpaikkaa ja vapaa-ajan toimintaa.

Säännöksen soveltamisalan laajentaminen siten, että se ei enää edellytä lapsen asumista samassa taloudessa on kannatettava ja vastaa paremmin nykyajan perhesuhteiden tilannetta.

Mitä mieltä olette seksuaalista ahdistelua koskevan säännöksen soveltamisalan ehdotetusta laajennuksesta?

Kannatetaan ehdotusta.

Tekotapojen lisääminen säännökseen lisää sen käytettävyyttä ja selkiyttää sitä. Luettelo ei ole tyhjentävä, jolloin muunlaisetkin tekotavat voi tulla kysymykseen. Teot, jotka aiemmin olisivat tulleet mahdollisesti arvioitaviksi kunnianloukkauksia, tulisivat jatkossa seksuaalirikosten piiriin, joka on kannatettava muutos.

Mitä mieltä olette ehdotetusta seksuaalisen kuvan luvaton levittämistä koskevasta säännöksestä?

Kannatetaan ehdotusta.

Parisuhteen päätyttyä suhteen aikana otetut intiimit kuvat/videot päätyvä usein koston tai muun syyn vuoksi jakeluun. Kuvien päätyminen muiden henkilöiden tietoon aiheuttaa kärsimystä ja häpeää. Aiemmin tekoa on arvioitu lähinnä kunnianloukkauksena, kannatettavaa on, että säännös on nyt omanaan.

Tunnistettavuus voisi tulla esille tilanteessa, jossa ilman kasvoja olevia kuvia on lähetetty joukolle ihmisiä, mutta kuvien yhteydessä todetaan henkilön nimi.

Mitä mieltä olette sukupuoliyhteyden määritelmän ehdotetusta laajentamisesta?

Kannatetaan ehdotusta.

Määritelmän laajentaminen helpottaa näyttöongelmia, sukuelimellä tai suulla tapahtuvat koskettelut eivät edellytä tunkeutumista. Teon kohteella ei ole aina selvää käsitystä onko koskettelu pitänyt sisällään tunkeutumisen vai ei.

Kuitenkin loogisesti, jos lisätään toisen sukuelimen tai peräaukon koskettelua sukuelimellä tai suulla, tulisi tähän lisätä myös suun kosketteleminen sukupuolielimellä. Suun kosketteleminen sukuelimellä rinnastuu tekona peräaukon koskettelemiseen sukuelimellä.

Muita aikuisiin kohdistuviin seksuaalirikoksiin liittyviä huomioita?

-

Lapsiin kohdistuvat seksuaalirikokset

Mitä mieltä olette ehdotuksesta säätää lapsiin kohdistuvia tekoja koskevat säännökset omaksi kokonaisuudekseen?

Kannatetaan ehdotusta.

Todetaan kuitenkin, että säännöksissä käytetty aikaisempiin pykäliin viittaaminen heikentää säännösten selkeyttä.

Lisäksi sekavuutta aiheuttaa, että eri rikosnimikkeissä sanalla lapsi tarkoitetaan eri ikäistä. Ehdotuksessa lapsi voi tarkoittaa alle 16- vuotiasta, alle 12-vuotiasta, 12-15 vuotiasta, 16-18 vuotiasta tai henkilöä, jonka on perusteltua syytä olettaa olevan alle 18- vuotias.

Mitä mieltä olette lapsenraiskausta koskevasta säännöksestä?

Muutos mahdollistaa, että raiskaussäännös soveltuu ikänsä vuoksi puolustuskyvyttömään lapseen, eikä näyttöä tarvitse esittää pakottamisesta tai uhkaamisesta, mikä on kannatettava muutos.

Yleisesti huolestuttaa, että uudistus heikentää huomattavasti 12-15-vuotiaiden lasten asemaa, jos lapsi on itse aktiivinen ja suostuva osallistumaan sukupuoliyhteyteen. Tämän ikäisen kyky päättää seksuaalisesta toiminnasta ei ole yhtä kehittynyt kuin aikuisella. Esim. jos 12 vuotias tyttö haluaa omasta tahdostaan seurustella ja olla sukupuoliyhteydessä keski-ikäisen miehen kanssa, joka ei kehota, taivuttele tai houkuttele lasta, teko ei olisi säännösten mukaan rangaistava lapsenraiskauksena. Huomattavaa on myös se, että suhteen nuorempi osapuoli voi olla myös 12 vuotias poika, yleisesti pojat on tuossa iässä vielä kehittymättömämpiä kuin saman ikäiset tytöt. Parempaan tilanteeseen (teon moitittavuuden ja rangaistuksen suhteen) päästäisiin sillä, että korvattaisiin 1 momentin 2 kohdan b) kohdassa sana ”ja” sanalla ”tai”. Jolloin lapsenraiskauksesta tuomittaisiin, jos iässä ja henkisessä kypsyydessä olisi olennainen ero tai jos lapsi on saatu sukupuoliyhteyteen kehottamalla, taivuttelemalla tai houkuttelemalla. Edelleen rankaisematta jäisi saman ikäisten nuoreten väliset seurustelusuhteet, mutta niissäkin rangaistavaa olisi tahdonmuodostukseen vaikuttaminen mainituin keinoin.

Sukupuoliyhteydet 12-15 -vuotiaiden kanssa tuomittaisiin jatkossa Sukupuoliyhteys lapsen kanssa -nimikkeellä, jolloin rangaistusasteikko lievenee nykyiseen lakiin verrattuna huomattavasti. Voimassa

olevan lainsäädännön mukaan minimirangaistus törkeässä lapsen seksuaalisessa hyväksikäytössä on 1 vuosi vankeutta, kun taas ehdotetussa sukupuoliyhteys lapsen kanssa minirangaistus on 4kk vankeutta. Muutoksen myötä rangaistuskäytäntö mitä todennäköisimmin lievenisi.

Mitä mieltä olette seksuaalista kajoamista lapseen koskevasta säännöksestä?

Seksuaalinen kajoaminen nimikkeenä ei ole tunnusmerkistöä kuvaava, se on harhaanjohtava ja epäselvä. Nimikkeen muutosta emme kannata. Lapsen hyväksikäyttö -nimike on selkeämpi ja se kuvaa tekoa paremmin. Kajoamisesta saa käsityksen, että se tarkoittaa vain fyysistä koskettamista, vaikka tunnusmerkistöön kuuluu muitakin tekotapoja.

Lisäksi aikuiseen kohdistuva kajoaminen ja lapseen kohdistuva kajoaminen ovat aivan erisisältöisiä tekoja, joten nimikkeiden samankaltaisuus on hyvin harhaanjohtavaa.

Säännöksen 1 momentin 2 b) kohdan osalta kannatettavaa olisi, että sana ”ja” korvattaisiin sanalla ”tai”, joka antaisi parempaa suojaa 12-15 vuotiaiden ikäryhmälle, eikä asettaisi liian korkeita näytöllisiä haasteita.

Mitä mieltä olette sukupuoliyhteyksien ja seksuaalisten tekojen säätämisestä rangaistavaksi sellaisenaan lapsenraiskauksena tai seksuaalisena kajoamisena lapseen, kun ne kohdistuvat alle 12-vuotiaaseen lapseen?

Kannatetaan ehdotusta asettaa jokin tietty ikäraja. Usein oikeudenkäsitelyissä ikäkysymystä selvitetään ja pohditaan koululuokkien kautta. Alakoulu (ala-aste) ja yläkoulu (yläaste) ovat selviä käsitteitä, jos ikäraja muodostuisi niiden mukaan, saattaisi se helpottaa asian selvittämistä ja todistelua oikeudenkäynneissä. Ehdotuksesta poiketen parempi ikäraja olisi 13 vuotta, joka pääsääntöisesti on yläkouluun siirtymisen ikä.

Mitä mieltä olette muutoksista paritusta koskevaan sääntelyyn?

-

Mitä mieltä olette muutoksista lasta seksuaalisesti esittäviä kuvia koskevaan sääntelyyn?

Kannatetaan ehdotusta.

Ehdotuksen mukaan teko kattaisi myös yhden kuvan tai kuvatallenteen. Nykysäännös koskee kuvia ja kuvatallenteita, monikkomuodossa, joka on ollut omiaan aiheuttamaan tulkintaepäselvyyttä ja oikeuskäytännön erilaisuutta.

Muita lapsiin kohdistuviin seksuaalirikoksiin liittyviä huomioita?

-

Rangaistukset

Mitä mieltä olette ehdotetuista rangaistusasteikoista?

-

Muut huomiot

Huomioita esityksen arvioituihin vaikutuksiin liittyen?

-

Huomioita muihin lakeihin ehdotettuihin muutoksiin liittyen?

-

Muita huomiota liittyen esitettyihin lakiehdotuksiin?

-

Kuivala Maarit
Pohjois-Suomen syyttäjäalue - Maarit Kuivala, erikoissyyttäjä/ Pohjois-Suomen syyttäjäalue